

Usługi dedykowane wydawcom na ResearchGate: nowy rozdział w relacjach między platformą a wydawcami?

Maja Bogajczyk

ORCID: 0000-0002-8935-9735

Uniwersytet Warszawski

Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie

Abstrakt

Cel/Teza: Artykuł przybliża ofertę platformy ResearchGate dedykowaną wydawcom naukowym. Usługi Publisher Solution, Journal Home i Open Access Agreement Upgrade mają na celu usprawnienie prawnej wymiany treści i zwiększenie widoczności publikacji w przestrzeni cyfrowej.

Koncepcja/Metody badań: W artykule opisano ofertę platformy ResearchGate: ResearchGate Publisher Solution, Journal Home oraz ResearchGate Open Access Agreement Upgrade. Przedstawiono współpracę platformy z wydawcami oraz zarysowano jej wpływ na upowszechnianie publikacji naukowych poza obiegiem wydawniczym.

Wyniki i wnioski: Rozwiązania takie jak ResearchGate Publisher Solution i Journal Home, pomimo niekwestionowanych zalet, stawiają pytania dotyczące zgodności z zasadami otwartej nauki i ich rzeczywistego wpływu na długoterminową dostępność badań naukowych.

Oryginalność/Wartość poznawcza: Oferta dla wydawców platformy ResearchGate to zupełnie nowe podejście do kwestii rozpowszechniania publikacji naukowych poza obiegiem wydawniczym. Ze względu na to, że jest to dość nowe zjawisko, konieczne będą dalsze analizy i badania. Niniejsza publikacja sygnalizuje temat i może posłużyć jako wstęp do dalszych badań.

Słowa kluczowe

Akademickie sieci społecznościowe. Czasopisma naukowe. Komunikacja naukowa. Otwarty dostęp. ResearchGate. Umowy wydawnicze.

Tekst wpłynął do Redakcji 30 lipca 2025 r.

1. Wstęp

Celem artykułu jest przedstawienie i analiza najnowszych form współpracy między platformą ResearchGate a wydawcami naukowymi, ze szczególnym uwzględnieniem usług dedykowanych wydawcom, takich jak Publisher Solutions, Journal

Home czy Open Access Agreement Upgrade. Artykuł stanowi próbę odpowiedzi na pytanie, czy te inicjatywy stanowią krok w kierunku faktycznej otwartości nauki, czy raczej nowy model komercyjnej kontroli nad obiegiem publikacji naukowych.

W artykule przeanalizowano genezę konfliktu między ResearchGate a wydawcami, charakter zawartych porozumień oraz rozwój nowych usług, takich jak Journal Home czy Open Access Agreement Upgrade. Analiza oparta jest na źródłach pierwotnych (komunikatach prasowych, dokumentach sądowych, raportach wydawców) oraz literaturze przedmiotu dotyczącej praw autorskich, modeli otwartego dostępu oraz praktyk samoarchiwizacji. Przyjętą metodą badawczą jest analiza jakościowa dokumentów oraz porównanie rozwiązań wdrażanych przez ResearchGate i poszczególnych wydawców. Pozwala to na ocenę, w jakim stopniu nowe usługi platformy realizują zasady otwartej nauki i transparentności w komunikacji akademickiej.

Autorka próbuje odpowiedzieć na pytanie, czy usługi oferowane przez ResearchGate rzeczywiście wspierają otwartą naukę, czy też stanowią nową formę komercyjnej kontroli nad obiegiem wiedzy.

2. ResearchGate – krótka historia

ResearchGate to prawdopodobnie najbardziej rozpoznawalna platforma społecznościowa dla naukowców. Założona w Berlinie w 2008 roku przez dwóch lekarzy i informatyka, od momentu debiutu skutecznie przyciągnęła zarówno dużą liczbę użytkowników, jak i znaczne inwestycje prywatne (Scott, 2017). Obecnie (stan na czerwiec 2025 roku) zrzesza około 23 miliony członków ze 190 krajów całego świata (ResearchGate, b.d.-a). Usługa jest darmowa dla użytkowników, a źródło przychodów stanowią między innymi reklamy, które pojawiają się na stronie bazy danych pytań i odpowiedzi, oferty pracy oraz ogłoszenia konferencyjne, dostosowywane do poszczególnych użytkowników.

Według deklaracji na stronie internetowej platformy jej misją jest „połączenie świata nauki i uczynienie badań otwartymi dla wszystkich” (ang. „to connect the world of science and make research open to all”) (ResearchGate, b.d.-b). Kluczowym elementem ResearchGate jest indywidualny profil naukowca, który umożliwia promowanie dorobku badawczego. Użytkownicy mogą zaprezentować przebieg kariery, zainteresowania naukowe, a także udostępniać informacje o bieżących projektach. Członkowie społeczności mają możliwość obserwowania profili innych badaczy, nawiązywania współpracy oraz tworzenia sieci kontaktów. Tym, co szczególnie przyciąga użytkowników, jest możliwość udostępniania pełnych tekstów własnych publikacji. Każda publikacja w ResearchGate ma przypisaną stronę z metadanymi, a także plik (zwykle w formacie PDF) zawierający jej pełny tekst. Funkcja depozytu publikacji jest jednym z fundamentów ResearchGate. Autorzy mogą zamieszczać

wersje preprintowe lub postprintowe swoich artykułów. ResearchGate udostępnia również metryki na poziomie pojedynczego artykułu, takie jak liczba pobrań czy wyświetleń. Chociaż takie otwarte udostępnianie jest bardzo korzystne dla widoczności i dostępności nauki, prowadzi jednak do znacznych napięć z wydawcami akademickimi.

3. Konflikt ResearchGate z wydawcami

Standardową praktyką wydawniczą jest umowa o przeniesieniu praw autorskich (ang. *Copyright Transfer Agreement*, CTA), na mocy której autor przekazuje pełne prawa majątkowe do publikacji na rzecz wydawcy, co oznacza, że nie może jej legalnie udostępniać poza kanałami zatwierdzonymi przez wydawcę – w tym na platformach społecznościowych takich jak ResearchGate.

Alternatywą dla CTA jest licencja na publikację (ang. *Licence to Publish*, LtP), dostępna w wersji wyłącznej lub niewyłącznej. W tym modelu autor formalnie zachowuje prawa majątkowe, ale udziela wydawcy licencji na publikację i dystrybucję. Problem pojawia się jednak w praktyce: jak pokazuje Coalition S (Rumsey, 2021, 2022), umowy LtP przygotowywane przez wydawców często przyjmują formę licencji wyłącznej, co w rzeczywistości ogranicza prawa autora niemal tak samo jak CTA. W konsekwencji, mimo że publikacja może być dostępna na licencji Creative Commons, to prawo do decydowania o jej rozpowszechnianiu pozostaje w gestii wydawcy.

Wielu autorów nieświadomie narusza warunki swoich umów wydawniczych, ponieważ nie zawsze rozumieją, jakie wersje tekstu mogą legalnie udostępniać (np. preprint, postprint czy wersję opublikowaną). Przez wiele lat ResearchGate nie wdrażało skutecznego mechanizmu weryfikacji zgodności zamieszczanych treści z umowami wydawniczymi. Skargi wydawców były odpierane argumentem, że to autor ponosi odpowiedzialność za zgodność publikacji z prawem.

Możliwość łatwego udostępniania publikacji bezpośrednio na ResearchGate stała się jednym z głównych czynników popularności platformy. Warto jednak zaznaczyć, że znaczna część zamieszczanych tam plików PDF jest chroniona prawem autorskim, a ich udostępnianie wbrew umowom wydawniczym jest nielegalne. Ta część działalności ResearchGate wywołała zdecydowane reakcje wydawców akademickich. Uznali oni, że platforma umożliwia nielegalne udostępnianie artykułów, do których prawa zostały przekazane wydawcom.

W 2017 roku grupa największych wydawców akademickich, w tym Elsevier, American Chemical Society (ACS), Wiley i Brill, utworzyła koalicję o nazwie Coalition for Responsible Sharing (2017). Jej celem było podjęcie „formalnych kroków w celu rozwiązania problemu nielegalnego rozpowszechniania ogromnych ilości opublikowanych artykułów w czasopiśmie na stronie internetowej

ResearchGate” (ang. „formal steps to address the illicit dissemination of enormous amounts of published journal articles on ResearchGate’s website”) oraz wywarcie presji na platformę, by ograniczyła nielegalne praktyki. Koalicja powoływała się przy tym na zasady udostępniania publikacji w sieciach współpracy naukowej opracowane przez Międzynarodowe Stowarzyszenie Wydawców (ang. *Voluntary Principles for Article Sharing on Scholarly Collaboration Networks*) (STM, 2015). W tym samym roku Elsevier i ACS złożyły w Niemczech pozew przeciwko ResearchGate, a w 2018 roku rozszerzyły postępowanie o kolejny pozew – w Stanach Zjednoczonych (Coalition for Responsible Sharing, 2018).

Pod wpływem presji prawnej ResearchGate usunęło z platformy znaczną liczbę nielegalnie udostępnianych plików (w 2021 roku około 200 000 artykułów należących do ACS i Elsevier). W 2022 roku sąd w Monachium orzekł, że ResearchGate ponosi współodpowiedzialność za nielegalne udostępnianie chronionych publikacji przez użytkowników. Odrzucił jednak roszczenia wydawców o odszkodowania, ponieważ nie wykazali oni, że posiadają prawa licencyjne od wszystkich współautorów spornych artykułów (Chawla, 2022).

We wrześniu 2023 roku Elsevier, ACS i ResearchGate zawarły ugodę, która umożliwia legalne udostępnianie artykułów wydanych przez ACS i Elsevier na platformie ResearchGate. Choć szczegóły ugody pozostają poufne, wiadomo, że ResearchGate będzie weryfikować prawa do publikacji i określać, w jaki sposób mogą być one udostępniane. Autorzy mogą przechowywać swoje artykuły w wersji chronionej w swoich prywatnych profilach i udostępniać je na żądanie innych użytkowników, a platforma ma identyfikować materiały, które mogą być udostępniane publicznie (ResearchGate, 2023).

Podczas gdy Elsevier i ACS wybrały drogę sądową, inni członkowie Coalition for Responsible Sharing – tacy jak Springer Nature (2018), Cambridge University Press czy Thieme – zdecydowali się na polubowne porozumienia z ResearchGate. Na mocy porozumienia ResearchGate zadeklarowało „niezwłocznie usuwać treści naruszające prawa autorskie po otrzymaniu powiadomienia od wydawców” (ang. „promptly remove copyright-infringing content when alerted by publishers”) oraz wraz z wydawcami edukować użytkowników platformy w zakresie legalnego udostępniania treści (ResearchGate, 2018).

4. Usługi dedykowane wydawcom na ResearchGate

4.1. *Usługa ResearchGate Publisher Solution*

Porozumienia zawarte przez ResearchGate z wydawcami naukowymi umożliwiły rozwój usługi ResearchGate Publisher Solution, obejmującej trzy główne komponenty:

- Syndykacja treści – umożliwia udostępnianie pełnych tekstów artykułów naukowcom za pośrednictwem platformy ResearchGate, zarówno w modelu otwartego dostępu, jak i subskrypcyjnym. Użytkownicy nieposiadający pełnego dostępu mogą zapoznawać się z abstraktami lub pierwszą stroną publikacji. Usługa funkcjonuje od 2019 roku.
- Journal Home – dedykowana strona czasopisma na platformie ResearchGate, dostępna od 2021 roku, zawierająca m.in. branding wydawnictwa, rekomendacje redakcyjne oraz statystyki aktywności użytkowników.
- Open Access Agreement Upgrade (OAAU) – narzędzie komunikacyjne i analityczne uruchomione w 2024 roku, które informuje autorów o warunkach publikacji w otwartym dostępie w ramach umów transformacyjnych ich instytucji.

Dotychczas instytucje mogły korzystać z dwóch podstawowych modeli dostępu do treści oferowanych przez wydawców. Pierwsza to umowy subskrypcyjne podpisywane bezpośrednio z wydawcami: publikacje są wówczas dostępne na stronie wydawcy. Drugim rozwiązaniem jest subskrypcja za pośrednictwem agregatora, który pełni funkcję pośrednika w dystrybucji treści. Agregator licencjonuje materiały od wydawcy, a następnie odsprzedaży dostęp do nich instytucjom, które zawierają umowę z agregatorem. W takiej sytuacji treści są hostowane na platformie agregatora (innej niż platforma wydawcy), co powoduje, że użytkownicy mają dostęp wyłącznie do materiałów udostępnionych poprzez tę konkretną platformę, a nie bezpośrednio na stronach wydawcy.

W modelu syndykacji treści instytucje nadal subskrybują treści od wydawców. Jednocześnie wydawca udostępnia dodatkowo subskrybowane treści na platformach cyfrowych – trafiają więc potencjalnie do większej i bardziej zróżnicowanej publiczności. Dla autorów oznacza to udostępnianie ich prac nie tylko w tradycyjnych czasopismach, ale także na platformach cyfrowych, gdzie dostęp do nich jest znacznie łatwiejszy, a zasięg oddziaływania szerszy.

Mechanizm syndykacji polega na przekazaniu przez wydawcę wersji publikacji określonej jako *version of record* (VoR) do wybranej platformy, gdzie tekst zostaje udostępniony i automatycznie powiązany z profilem autora, na przykład w serwisie ResearchGate. W przypadku publikacji typu Open Access dostęp do treści jest bezpłatny dla wszystkich. Jeśli zaś chodzi o publikacje subskrypcyjne lub hybrydowe, dostęp jest regulowany uprawnieniami użytkownika – odbiorcy uprawnieni mogą przeglądać pełne teksty; użytkownicy bez uprawnień mogą oglądać streszczenia, rysunki, pierwszą stronę. Uwierzytelnienie odbywa się z reguły wieloetapowo (mechanizm ten wdrożono w ResearchGate). Najpierw sprawdzany jest adres IP, a jeśli uwierzytelnianie nie odbywa się w ten sposób, sprawdzane są powiązania i adres e-mail użytkownika.

4.2. Usługa ResearchGate Journal Home

W 2022 roku ResearchGate rozszerzyło ofertę dla wydawców o usługę *Journal Home*. W ramach usługi na ResearchGate powstają scentralizowane strony dedykowane wybranym czasopismom typu *landing page*, zawierające branding, linki do oficjalnej strony wydawcy, informacje redakcyjne, wyróżnione/zalecane artykuły, aktualizacje obserwujących dotyczące nowych publikacji. Wydawcy mają również możliwość skorzystania z funkcji *Editor's Pick*, pozwalającej redaktorom wyróżnić do trzech artykułów tygodniowo. Dodatkowo, ResearchGate udostępnia wydawcom szczegółowe statystyki dotyczące korzystania z publikacji, demografii odbiorców i wskaźników.

Artykuły są automatycznie agregowane na stronie czasopisma na podstawie metadanych, takich jak ISSN, informacje o wydawcy i rekordy DOI. W przypadku czasopism uczestniczących w programie *Syndication ResearchGate* metadane artykułu i pełny tekst są synchronizowane bezpośrednio z kanału wydawcy i podpinane pod profile autorów.

4.3. ResearchGate Open Access Agreement Upgrade

W październiku 2024 roku ResearchGate zaoferowało wydawcom usługę Open Access Agreement Upgrade (ResearchGate, 2024). Usługa ta pełni funkcję narzędzia komunikacyjnego i analitycznego. Umożliwia użytkownikom ResearchGate, którzy są zainteresowani publikowaniem u określonych wydawców, uzyskanie bezpośrednio w serwisie informacji o tym, czy mogą opublikować artykuł w trybie Open Access w wybranym czasopiśmie w ramach obowiązujących w ich instytucjach umów (np. Read & Publish, Transformative Agreements). Dla wydawców to forma promocji umów wydawniczych OA oraz sposób na dotarcie do potencjalnych autorów. Dodatkowo wydawcy otrzymują dane statystyczne o liczbie badaczy, którzy przeglądali czasopisma, wchodzili z nimi w interakcje lub kwalifikowali się do publikacji w trybie Open Access w ramach posiadanych umów.

5. Reakcja wydawców

Pierwszą umowę dotyczącą syndykacji treści ResearchGate zawarło z wydawnictwem Springer Nature w 2019 roku. W 2020 roku umowa została rozszerzona na wszystkie tytuły z katalogu Springer (z poprzedzających pięciu lat) oraz Nature (z poprzedzających trzech lat) (Springer Nature, 2020). Wydawnictwo zdecydowało się na poszerzenie współpracy po sukcesie pilotażowego programu. Jak wskazano w raporcie przygotowanym wspólnie przez ResearchGate i Springer Nature (Hawkins *et al.*, 2020), liczba pobrań wzrosła od 0,6% do 19,5%, a ponad 90% spośród 700 ankietowanych autorów opowiedziało się za kontynuowaniem współpracy.

W 2021 roku podobną umowę zawarło wydawnictwo Wiley, początkowo obejmując nią 17 czasopism Open Access, a następnie rozszerzając ją do ponad 700 tytułów. Jak podano w komunikacie, „rozszerzone partnerstwo obejmuje niemal wszystkie czasopisma Open Access publikowane przez Wiley, w tym czasopisma stowarzyszeniowe American Geophysical Union (AGU) oraz Institution of Engineering and Technology (IET), jak również szerszy zakres czasopism hybrydowych” (ResearchGate, 2023b). Dodatkowo Wiley syndykuję 102 czasopisma subskrypcyjne lub hybrydowe.

Z ankiety przeprowadzonej wśród autorów publikujących w Wiley wynika, że aż 98% badanych było zadowolonych z obecności swoich badań w ResearchGate. W 2023 roku ponad 3800 autorów współpracujących bezpośrednio w ramach programu *Journal Home* opublikowało przeszło 4000 artykułów w czasopismach Wiley. Spośród tych autorów 1300 nigdy wcześniej nie publikowało w Wiley, a 700 nie publikowało w Wiley w ciągu dwóch lat poprzedzających badanie. Ten wpływ potwierdza ustalenia z innej ankiety z udziałem autorów Wiley, w którym 91% badanych wskazało, że chętniej przesyłaliby artykuły do czasopisma, gdyby wiedzieli, że ich tekst zostanie automatycznie udostępniony w ResearchGate (2023b).

Współpracę z ResearchGate na zasadach *Journal Home* zawiązał również Taylor & Francis. Partnerstwo obejmuje wszystkie czasopisma i platformy o otwartym dostępie wydawane przez Taylor & Francis, w tym tytuły publikowane pod szyldami Routledge, Dove i F1000, a także szerszą gamę czasopism hybrydowych (ResearchGate, 2024b). Również w tym przypadku wydawca odnotował spory sukces współpracy: zauważono wzrost zaangażowania ze strony niektórych regionów (np. Afryka, Ameryka Południowa), a ponad 2400 autorów zostało zaktywizowanych poprzez *Journal Home* do przesłania artykułów (Taylor & Francis, 2025).

Współpracę z ResearchGate podjęli również inni wydawcy, m.in. De Gruyter (umowa z lutego 2023 roku obejmująca 437 czasopism Open Access), IGI Global (pełna oferta OA objęta umową z 2022 roku), a także wydawnictwa: Hindawi, PLOS, IntechOpen, czy stowarzyszenia American Academy of Pediatrics, American Meteorological Society i American Psychological Association.

Od 2019 roku ResearchGate nawiązało współpracę z 58 wydawcami naukowymi z całego świata. Umowy w dużej mierze dotyczą syndykacji treści oraz oferty *Journal Home* dla czasopism wydawanych w modelu pełnego otwartego dostępu i modelu hybrydowego. Czternastu wydawców zdecydowało się na pełną współpracę, syndykując na platformę wszystkie swoje wydawnictwa. Poza Springer Nature w tej grupie znalazły się m.in. Hindawi, wydawcy Open Access: Plos i IntechOpen, a także amerykańskie stowarzyszenie American Academy of Pediatrics, American Meteorological Society oraz American Psychological Association. Należące do tej grupy The Royal Society odnotowało wzrost korzystania z artykułów za pośrednictwem *Journal Home* o 64% – przy czym ponad 70% zaangażowania pochodziło od młodych badaczy, doktorantów i postdoców (ResearchGate, 2023d). Na polskim

rynku wydawnictw naukowych współpracę z ResearchGate rozpoczęło wydawnictwo Termedia, które w ramach umowy objęło programem *Journal Home* trzynastę tytułów publikowanych w pełnym modelu Open Access.

Wśród wydawców, którzy podpisali umowy na usługę *Open Access Agreement Upgrade*, znajdują się między innymi Taylor & Francis, De Gruyter, Brill, AIP Publishing, Cambridge University Press, SAGE Publishing, Royal Society, Wiley, BMJ, IOP oraz Canadian Science Publishing.

6. Usługi dla wydawców od ResearchGate: słodko-gorzki sukces

Rozwiązania oferowane przez ResearchGate takie jak *Publisher Solutions* czy *Journal Home* wydają się na pierwszy rzut oka atrakcyjne zarówno dla wydawców, jak i dla autorów. Wydawcy uzyskują bowiem większą kontrolę nad tym, co i kiedy zostaje udostępnione poza ich własnymi kanałami dystrybucji, natomiast autorzy mogą legalnie dzielić się swoim dorobkiem bez obaw o łamanie postanowień umów wydawniczych.

Umowy między wydawcami a platformą są jednak korzystne dla autorów i ich instytucji tylko pozornie. Porozumienia między wydawcami a platformą ResearchGate zawierane są bez aktywnego udziału autorów, co oznacza, że to wciąż wydawcy – nie autorzy – decydują o zakresie i sposobie udostępniania publikacji. Co istotne, w większości przypadków syndykacja obejmuje tylko wybrane czasopisma, a kryteria doboru tytułów nie są transparentne. W rezultacie autorzy publikujący w jednym czasopiśmie mogą dzielić się swoimi pracami na ResearchGate, podczas gdy inni – nawet w ramach tego samego wydawnictwa – tej możliwości nie mają. Taka praktyka budzi pytania o sprawiedliwość i przejrzystość.

Kolejną wątpliwość przynosi ograniczenie legalnego dzielenia się publikacjami wyłącznie do jednej platformy. Mechanizm ten może zawęzić potencjalny zasięg i oddziaływanie badań naukowych. W praktyce oznacza to zamknięcie kanału komunikacji wyłącznie do społeczności skupionej wokół ResearchGate, z wykluczeniem innych repozytoriów i kanałów społecznościowych.

Zrozumiałe jest, że zawarcie porozumienia z wydawcami było jedynym krokiem dla ResearchGate, aby uniknąć kolejnych pozwów i móc kontynuować działalność. Jednak z perspektywy otwartej nauki taka forma dystrybucji budzi poważne wątpliwości. Udostępnianie publikacji w modelu częściowo otwartym – w ramach subskrypcyjnych lub hybrydowych czasopism – nie realizuje w pełni idei otwartego dostępu. Platforma ResearchGate nie spełnia również kluczowych wymogów infrastruktury Open Access, takich jak trwałe archiwizowanie, interoperacyjność metadanych, otwarte standardy czy transparentne zarządzanie, zgodnie z zasadami FAIR (Bilder, Lin & Neylon, 2020). ResearchGate nie zostało zaprojektowane jako repozytorium długoterminowe i w warunkach korzystania z jego usług zapisano

możliwość usuwania treści, a nawet całkowitego zamknięcia platformy, bez gwarancji zapewnienia dalszego dostępu do zasobów.

Tego typu scentralizowany, komercyjny kanał dystrybucji nie sprzyja więc otwartej nauce i upowszechnianiu wiedzy. Wręcz przeciwnie, może prowadzić do dalszego ograniczenia egalitarnego dostępu do wyników badań. W istocie bowiem kontrola pozostaje w rękach korporacji, co nie daje żadnej pewności co do długoterminowej dostępności publikacji ani stabilności usług.

ResearchGate w swoich komunikatach prasowych dotyczących umów zawieranych z wydawcami wielokrotnie odnosi się do idei otwartego dostępu, choć w praktyce model działalności platformy nie realizuje w pełni definicji OA w rozumieniu Deklaracji Berlińskiej (2003), czyli swobodnego i nieograniczonego dostępu do publikacji bez barier finansowych i technicznych. Korzystanie z zasobów ResearchGate wymaga założenia konta użytkownika, co stanowi wyraźną barierę techniczną. Konto to jest obecnie darmowe, jednak nie ma gwarancji, że taki stan rzeczy utrzyma się w przyszłości. Platforma nie spełnia też, mimo swoich deklaracji, zasady demokratyzacji nauki.

Co więcej, marketing ResearchGate kierowany jest przede wszystkim do środowiska naukowego. Osoby spoza tej społeczności często nie mają świadomości istnienia tej platformy, co dodatkowo ogranicza potencjalny zasięg. Szacuje się, że na świecie działa około 8,8 miliona aktywnych naukowców, a wraz z doktorantami i innymi pracownikami nauki liczba ta może sięgać nawet 15 milionów osób. Tymczasem ResearchGate deklaruje około 23 milionów zarejestrowanych użytkowników, przy czym należy pamiętać, że nie wszystkie te konta należą do czynnych naukowców – część to studenci, inżynierowie czy praktycy, a także użytkownicy nieaktywni. W konsekwencji faktyczny zasięg platformy może obejmować jedynie 40–60% globalnej populacji badaczy, zależnie od dyscypliny i regionu.

Warto zauważyć, że zawierane przez wydawców porozumienia z ResearchGate nie oznaczają zmiany ich ogólnego podejścia do dysponowania przez autorów swoimi pracami. Umowy wydawnicze nadal w dużej mierze ograniczają autorom swobodę rozporządzania swoim dziełem, m.in. poprzez wymuszanie przeniesienia praw majątkowych lub konstruowanie zapisów typu *License to Publish*, w których prawo do dalszej dystrybucji publikacji pozostaje przy wydawcy (Rumsey, 2021, 2022). Autorzy byli dotąd wielokrotnie ostrzegani, że udostępnianie pełnych tekstów na ResearchGate bez zgody wydawcy może stanowić naruszenie umowy wydawniczej, zwłaszcza w przypadku cesji praw autorskich. Podpisanie porozumień między wydawcami a ResearchGate nie zmienia zasadniczo tej sytuacji – nadal to wydawcy, jako dysponentci praw, decydują, gdzie i w jakiej formie publikacja będzie udostępniana.

Co więcej, przegląd regulaminów wydawców nie wykazuje istotnych zmian polityki samoarchiwizacji po zawarciu umów z ResearchGate. Przykładowo, na stronach wydawców takich jak Wiley (wraz z Hindawi), Springer Nature czy Taylor

& Francis wciąż obowiązują klasyczne zasady: możliwość samoarchiwizacji wersji przed wydaniem (*submitted version*) w dowolnym momencie, a wersji zaakceptowanej (*accepted author manuscript*) dopiero po upływie embarga (zwykle 6–24 miesiące), przy czym dotyczy to repozytoriów prywatnych lub instytucjonalnych, a nie komercyjnych platform społecznościowych (Wiley, b.d.). Wyjątkiem bywa krótka wzmianka na stronie Taylor & Francis, w zakładce „Sharing versions of journal articles”. Ma ona tytuł „Post about article on scholarly collaboration networks (ResearchGate, Academia.edu etc.)” i wskazuje, że autor może udostępnić na platformie wersję AAM po okresie embarga (Taylor & Francis, b.d.). Na stronie Springer Nature (zakładka *Open access policies for journals*) w części *Publisher deposition of papers published open access* nie znajdziemy informacji o syndykacji treści do ResearchGate, mamy za to informację o przekazywaniu treści do PubMed Central (PMC) oraz Europe PubMed Central (Springer Nature, b.d.).

Z prawnego punktu widzenia działania wydawców mieszczą się w granicach obowiązujących przepisów. Można jednak postawić pytanie, czy są one etyczne. Autorzy, którzy przekazują prawa do swojego dorobku, powinni mieć pełną wiedzę o tym, gdzie i w jakiej formie ich publikacje będą dalej dystrybuowane przez wydawcę, szczególnie jeśli odbywa się to w ramach platform komercyjnych. Tymczasem w wielu przypadkach autorzy nie są informowani ani na etapie podpisywania umowy wydawniczej, ani później, że ich publikacja zostanie przekazana do syndykacji w ramach ResearchGate lub innej platformy. Powoduje to poczucie braku transparentności i osłabia zaufanie do wydawców, zwłaszcza w środowiskach, gdzie otwarta komunikacja i otwarta nauka są promowane jako wartości nadrzędne.

Dodatkowo nie ma mechanizmów, które pozwalałyby autorom wycofać zgodę na udostępnianie ich publikacji w ramach tych umów, jeśli nie zgadzają się na publikację na platformie takiej jak ResearchGate. To kolejny przykład przenoszenia całkowitej kontroli na wydawców, co stoi w sprzeczności z ideą otwartej nauki, w której autor powinien mieć faktyczny wpływ na losy swojego dzieła.

Z tego powodu, mimo pewnych korzyści płynących z umów ResearchGate z wydawcami, nie należy ich traktować jako w pełni odpowiadających wartościom otwartego dostępu w rozumieniu deklaracji berlińskiej czy zasad FAIR. ResearchGate w obecnym modelu pozostaje przede wszystkim platformą społecznościową nastawioną na współpracę badaczy i wymianę wiedzy, ale nie pełni roli infrastruktury otwartej, długoterminowej i demokratycznej w pełnym tego słowa znaczeniu.

ResearchGate jest firmą *for-profit*, czyli firmą komercyjną, która ma na celu zarabianie na swoich usługach. Jednak od początku swojej działalności budowała wizerunek przestrzeni stworzonej *przez i dla* naukowców, służącej do dzielenia się wynikami badań poza klasycznym, zamkniętym obiegiem wydawniczym. To naukowcy mieli stanowić podstawę i siłę napędową platformy. Na stronie platformy nadal czytamy: „Stawiamy badacza na pierwszym miejscu” (ang. „We put

the researcher first”). Jednak zawieranie umów z komercyjnymi wydawcami, bez transparentnej informacji dla autorów, budzi wątpliwości co do faktycznej realizacji tej deklaracji. ResearchGate staje się tym samym przestrzenią coraz bardziej kontrolowaną przez wydawców, a nie przez społeczność badaczy.

Jednak kontrola wydawców nad sposobem udostępniania treści poprzez ResearchGate może być pozorna. Czasopisma, które w dużym stopniu polegają na ResearchGate jako kanale dotarcia do czytelników, ryzykują utratę bezpośredniej kontroli nad odbiorcami. Jeśli ResearchGate zmieni swoje warunki lub algorytmy, widoczność może ucierpieć. Usługa nie demokratyzuje też, wbrew pozorom, dostępu do treści naukowych. Czasopisma, które nie są partnerami *ResearchGate Syndication*, mogą nie mieć dostępu do pełnej funkcjonalności, co powoduje nierówności między czasopismami na platformie.

7. Podsumowanie

Usługa *Journal Home* na ResearchGate to ważny krok w kierunku zrównania interesów autorów, wydawców i czytelników. Może ona ograniczyć naruszenia praw autorskich poprzez legalne i kontrolowane udostępnianie treści, jednocześnie zwiększając widoczność badań naukowych. W dłuższej perspektywie może również przyczynić się do zmian w standardach umów wydawniczych, zwiększając w ten sposób przejrzystość i poszanowanie praw autorów do ich własnych dzieł.

Z perspektywy długoterminowej strategii otwartego dostępu rozwiązania realizowane przez ResearchGate wydają się być jedynie półśrodkami. Platforma funkcjonuje jako zamknięty kanał zależny od decyzji komercyjnych – zarówno wydawców, jak i samej firmy, co może ograniczać równy dostęp do wiedzy. Czasopismo bez podpisanej umowy z ResearchGate może nie mieć możliwości korzystania z tej samej widoczności i funkcjonalności, co może pogłębiać nierówności w społeczności naukowej.

Współpraca ResearchGate z wydawcami wydaje się być rozwiązaniem kompromisowym, lecz obciążonym istotnymi ograniczeniami. Nie oferuje całkowitej otwartości, nie gwarantuje stałego dostępu do publikacji i nie zapewnia przejrzystości w podejmowaniu decyzji. Z perspektywy otwartej nauki i praw autorów w społeczności akademickiej potrzebne są dalsze krytyczne refleksje i debaty.

Ostatecznie, chociaż ResearchGate odegrało dużą rolę w popularyzacji dzielenia się wynikami badań, to w obecnym modelu współpracy z wydawcami nie gwarantuje ani rzeczywistej otwartości, ani trwałości dostępu do publikacji, pozostawiając autorów wciąż w pozycji podporządkowanej wobec decyzji komercyjnych graczy.

Bibliografia:

- Bilder, G., Lin, J., Neylon, C. (2020). Principles for open scholarly infrastructures. In: *Proceedings of the 21st International Society for Music Information Retrieval Conference* (ss. 819–827). doi: 10.5281/zenodo.4245560
- Berlin Declaration on Open Access to knowledge in the sciences and humanities. (2003). Max Planck Society. <https://openaccess.mpg.de/Berlin-Declaration>
- Chawla, S. S. (2022). ResearchGate responsible for illegal content on its site, German court rules. *Chemistry World*. <https://www.chemistryworld.com/news/researchgate-responsible-for-illegal-content-on-its-site-german-court-rules/4015240.article>
- Coalition for Responsible Sharing. (2017). *The Coalition for Responsible Sharing and ResearchGate*. <http://www.responsiblesharing.org/about-us/background/>
- Hawkins, E., Hofmayer, S., Noyes, D., Schoenenberger, H., Winter, S. (2020). *Researchers at the centre: Content discoverability, visibility, and access*. Springer Nature. <https://www.springernature.com/gp/librarians/landing/discoverability-visibility-access>
- ResearchGate. (2018). *Springer Nature, Cambridge University Press, Thieme and ResearchGate announce new cooperation to make it easier to navigate the legal sharing of academic journal articles*. <https://www.researchgate.net/blog/post/springer-nature-cambridge-university-press-thieme-and-researchgate-announce-new-cooperation-to-make-it-easier-to-navigate-the-legal-sharing-of-academic-journal-articles>
- ResearchGate. (2023a). *ACS, Elsevier and ResearchGate resolve litigation with solution to support researchers*. <https://www.researchgate.net/press-newsroom/acs-elsevier-and-researchgate-resolve-litigation-with-solution-to-support-researchers>
- ResearchGate. (2023b). *How Wiley's expanded Journal Home partnership with ResearchGate benefits authors and readers*. <https://www.researchgate.net/publisher-solutions-blog/how-wileys-expanded-partnership-with-researchgate-benefits-authors>
- ResearchGate. (2023c). *ResearchGate and De Gruyter announce content partnership*. <https://www.researchgate.net/press-newsroom/researchgate-and-de-gruyter-announce-content-partnership>
- ResearchGate. (2023d). *Journal Home case study: Royal Society*. <https://www.researchgate.net/publisher-solutions-blog/journal-home-case-study-royal-society>
- ResearchGate. (2024a). *Open access agreement upgrade for Journal Home*. <https://www.researchgate.net/publisher-solutions-blog/open-access-agreement-upgrade-for-journal-home>
- ResearchGate. (2024b). *ResearchGate and Taylor & Francis expand Journal Home partnership to 400 journals*. <https://www.researchgate.net/press-newsroom/researchgate-and-taylor-francis-expand-journal-home-partnership-to-400-journals>
- ResearchGate. (b.d.-a). *Company fact sheet*. [18.06.2025]. <https://www.researchgate.net/press>
- ResearchGate. (b.d.-b). *About us*. [18.06.2025]. <https://www.researchgate.net/about>
- Rumsey, S. (2021). *Rights retention: A tool for reclaiming academic freedom*. Rights Retention Strategy. <https://rights-retention.uk>
- Rumsey, S. (2022). *Publisher contracts and researcher rights: An evolving landscape*. Rights Retention Strategy. <https://rights-retention.uk>

- Scott, A. (2017). Scientists, funders flock to ResearchGate. *Chemical & Engineering News*, 95(10), 12. <https://cen.acs.org/articles/95/i10/Scientists-funders-flock-ResearchGate.html>
- Springer Nature. (2018). *Springer Nature and ResearchGate announce new cooperation*. <https://group.springernature.com/gp/group/media/press-releases/springer-nature-and-researchgate-announce-new-cooperation/15705990>
- Springer Nature. (2020). *Springer Nature and ResearchGate to move forward with long-term content-sharing partnership*. <https://group.springernature.com/gp/group/media/press-releases/springer-nature-researchgate-move-forward-with-long-term-partner/18357842>
- Springer Nature. (b.d.). *Open access policies for journals*. [25.06.2025]. <https://www.springernature.com/gp/open-research/policies/journal-policies>
- STM. (2015). *Voluntary principles for article sharing on scholarly collaboration networks*. International Association of Scientific, Technical and Medical Publishers. <https://www.stm-assoc.org/document/voluntary-principles-for-article-sharing-on-scholarly-collaboration-networks/>
- Taylor & Francis. (2025). *ResearchGate and Taylor & Francis expand Journal Home partnership*. <https://newsroom.taylorandfrancisgroup.com/researchgate-and-taylor-and-francis-expand-journal-home-partnership>
- Taylor & Francis. (b.d.). *Sharing versions of journal articles*. [25.06.2025]. <https://author-services.taylorandfrancis.com/sharing-your-work/>
- Wiley. (b.d.). *Self-archiving policy*. [25.06.2025]. <https://authorservices.wiley.com/author-resources/Journal-Authors/licensing/self-archiving.html>

Publisher solutions from ResearchGate: a new chapter in platform-publisher relations?

Abstract

Purpose/Thesis: This article presents the ResearchGate platform's offerings for scientific publishers. The Publisher Solution, Journal Home, and Open Access Agreement Upgrade services aim to streamline the legal exchange of content and increase the visibility of publications in the digital space.

Approach/Methods: This article describes the ResearchGate platform's offerings: ResearchGate Publisher Solution, Journal Home, and ResearchGate Open Access Agreement Upgrade. It presents the platform's collaboration with publishers and outlines its impact on the dissemination of scientific publications outside the publishing chain.

Results and Conclusions: Solutions such as ResearchGate Publisher Solution and Journal Home, despite their undeniable advantages, raise questions about their compliance with open science principles and their actual impact on the long-term accessibility of scientific research.

Originality/Value: The ResearchGate platform's offerings for publishers represent a completely new approach to disseminating scientific publications outside the traditional

publishing chain. This is a relatively new phenomenon, so further analysis and research will be necessary. This publication highlights the topic and may serve as an introduction to further research.

Keywords

Academic Social Networks. Open access. Publishing Copyright. ResearchGate. Scholarly communication. Scientific journals.

MAJA BOGAJCZYK pracuje jako starszy bibliotekarz w Oddziale Wspierania Nauki Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie. Na co dzień zajmuje się wsparciem pracowników naukowych w zakresie naukometrii, bibliometrii, komunikacji naukowej oraz zagadnień związanych z otwartą nauką. Od 9 lat prowadzi szkolenia i warsztaty dla osób zajmujących się działalnością naukową. Autorka poradników: „Naukowiec w sieci” (2024) oraz „Dane badawcze” (2024) (dostępne w repozytorium Uniwersytetu Warszawskiego).

Kontakt:

m.bogajczyk@uw.edu.pl

Uniwersytet Warszawski

Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie

ul. Dobra 56/66, 00-312 Warszawa

**Utwór dostępny jest na licencji
CC BY-NC-ND 4.0.**

Creative Commons
Uznanie autorstwa
Użycie niekomercyjne
Bez utworów zależnych
4.0 Międzynarodowe

**The article is made available under
the CC BY-NC-ND 4.0 licence.**

Creative Commons
Attribution
Non Commercial
No Derivatives
4.0 International